

**Przemówienie Rektora prof. Władysława Szymańskiego
wygłoszone 12 października 2023 roku w czasie
inauguracji roku akademickiego 2023/24**

Szanowni Goście,
Szanowni Pedagodzy i Pracownicy Akademii Muzycznej,
Droga Młodzieży,
Szanowni Państwo

1. Wprowadzenie

Akademia Muzyczna imienia Karola Szymanowskiego rozpoczyna dziś uroczyste 95. rok działalności. Gromadzimy się w tej pięknej sali koncertowej aby potwierdzić, że jesteśmy, że stanowimy zwarty organizm miłośników muzyki, których łączą wspólne idee i wspólne cele. Zaludniają się nasze budynki, zewsząd dobiega gwar, trwają rozmowy organizacyjne, układanie szczegółowych planów zajęć, dyskusje nad planami i zamierzeniami. Bardzo wymowna cisza miesięcy letnich ustępuje miejsca niezwykle aleatoryzmu dźwięków i odgłosów dobiegających z okien i wszystkich zakątków Uczelni. Taki coroczny - wydaje się – standard, Akademia na nowo budzi się do życia. Znowu wyłaniają się gdzieś zakamarków świadomości duchy naszych wielkich poprzedników od Karola Szymanowskiego począwszy. To on i jego następcy, z tym miejscem na Wojewódzkiej 33 związani, są naszym dziedzictwem, naszą historią, naszym fundamentem i naszą inspiracją dla przyszłości. To im zawdzięczamy, że katowicka Akademia stała magnesem przyciągającym młodych i rozpoznawalnym w Europie ważnym ośrodkiem kultury muzycznej. I gdy za chwilę po raz kolejny zabrmi dostojna i ujmująca pieśń Gaude Mater Polonia nasze umysły znów popłyną wysoko w stronę najwznioślejszych celów. Dla każdego z młodych adeptów sztuki wstępujących do Akademii to niezwykle ekscytująca chwila, kiedy z ucznia staje się samodzielnym studentem, swoim sternikiem i szlifierzem szlachetnego kamienia swojego talentu.

Co sprawia, że młodzi ludzie wybierają dzisiaj studia artystyczne, w naszym przypadku muzyczne ?

Czy w dzisiejszym świecie opartym na dominacji pieniądza i pogoni za coraz nowymi zdobyczami materialnymi sztuka znajduje swój sens ?

Czy w coraz większym zagmatwaniu codzienności muzyka może stanowić źródło osobowej realizacji ?

Odpowiedź może być tylko jedna i bezspornie pozytywna. Bo sztuka opiera się na wartościach nieprzemijających, nie dających przełożyć się na dobra materialne - wartościach, wśród których piękno i zachwyty nad światem, nad stworzeniem

i nieskończonością ustawicznego poznawania jest dobrem najwyższym, a przeżywanie piękna w sposób świadomy jest źródłem i istotą szczęścia. Muzyka jest integralną składową istnienia, jest naturą i rytmem życia. Muzyka pozwala uzupełnić obraz świata i odpowiedzieć na pytania, na które nie odpowiedzą inne dziedziny i metody wyjaśniania celu życia, gdyż sięga do najgłębszego fundamentu - sensu istnienia. Ubogi i prymitywny byłby świat gdyby wartość człowieka oceniana była tylko przez pryzmat posiadania wytworów materialnych.

Jednakże chyba najważniejszym, przynaglającym do podjęcia studiów muzycznych imperatywem jest talent, świadomość jego posiadania i odczuwany w głębi istoty rozkaz jego rozwijania. Rozkaz, może najpierw odbierany intuicyjnie, później bardziej świadomie odczuwany i w dojrzałym wieku rozumnie wypełniany. To właśnie to podświadome przynaglenie każe młodemu człowiekowi dokonać pierwszych prób przy instrumencie, prób którymi zwraca na siebie uwagę starszych - może rodziców, może nauczyciela w szkole. To ten moment odkrycia w młodym człowieku talentu i jego uświadomienie jest przełomowe i może prowadzić do rozpoczęcia drogi pełnego rozwoju. Dlatego też jest niezmiernie istotne aby szkoły muzyczne - przynajmniej stopnia podstawowego - istniały w każdym, nawet mniejszym mieście. Cieszą inicjatywy wielu samorządów, dla których ambicją jest posiadanie szkoły muzycznej na swoim terenie. Bo to właśnie tam dokonuje się pierwsze skonfrontowanie prawdopodobieństwa istnienia talentu i jego weryfikacja. Aby mógł objawić się talent rangi Góreckiego, Zimmermana, Kilara czy Beczały musi istnieć szeroki grunt przygotowany przez cały zastęp muzyków, którzy codzienną i mozolną aktywnością tworzą fundament dla mistrzów. Niezwykle rzetelną pracę wykonują profesorowie naszej Akademii, którzy w licznych konsultacjach prowadzonych w szkołach wszczepiają młodzieży zamiłowanie do muzyki i wprowadzają w arkana profesjonalizmu.

2. Wartości

Wyższa uczelnia nie tylko kształci zawodowo, ale także wychowuje i formuje obraz intelektualny młodego człowieka. Podstawę formowania stanowi oparty na klasycznych zasadach, system wartości, którego przekazywanie i wyjaśnianie jest fundamentalną funkcją każdej uczelni. Powszechnie odczuwamy dzisiaj – w pędzącym świecie – chaos systemu wartości i degenerację intelektualną. Wiele utartych wzorców postępowania czy zachowań społecznych jest negowanych, odrzucanych, a nie pojawiają się nowe, o uniwersalnym charakterze, które mogłyby skutecznie wzbogacić możliwości odpowiedzialnego kształtowania osobowości. Jest jedna z najbardziej podstawowych wartości, stanowiąca fundament egzystencji, a może dzisiaj już trzeba powiedzieć że nie „jest” ale powinna być. To jest **Prawda**. Oczywistość i konieczność mówienia Prawdy, postępowania w Prawdzie, zawsze, niezależnie od okoliczności, poglądów, czy zaangażowania politycznego staje się dzisiaj cennym i poszukiwanym dobrem. Prawda, jak każde drogocenne dobro jest

podrabiana, fałszowana. Nierzadko mówi się: „moja prawda jest inna” czy „w zasadzie zgadzam się z prawdą, ale okoliczności uzasadniają, że mam swoją wersję”. W debacie publicznej normą stało zniesławianie, dyskredytowanie, szerzenie nienawiści. Kłamstwo jest metodą uprawiania tak zwanego dialogu politycznego. Zamiast rzeczowej dyskusji i słuchania argumentów widzimy nachalne i bezpardonowe narzucanie poglądów. Agresja w mediach, agresja na drogach wśród kierowców, brak zaufania do drugiego człowieka, do instytucji państwa, próby wywarcia politycznego nacisku w wielu dziedzinach życia są konsekwencją odejścia od stosowania **Prawdy** jako głównego drogowskazu postępowania. Standardy życia społecznego a także interpersonalnych relacji są coraz gorsze, a powszechne nieliczenie się z wrażliwością drugiej osoby nazywa się asertywnością. Upadają lub z premedytacją niszczone są autorytety. Zamiast codziennej, rzetelnej pracy i długofalowego planowania rozwoju widzimy chęć szybkiego i spektakularnego sukcesu finansowego. Mówi się o pieniądzach, dotacjach, różnego rodzaju zasiłkach i świadczeniach, ale nie rozdaje się talonów lub czeków na zakup wartości humanistycznych, intelektualnych – czyli naturalnych ludzkich przymiotów. Powoli znieczulamy nasze sensory i przyzwyczajamy się do manipulowania **Prawdą**, a to skutkuje tym, że platforma naszych odwiecznych, człowieczych wartości z wysokiego, ustalonego w długich tysiącleciach poziomu, zjeżdża w dół. Tymczasem - jest to oczywiste – ale tę oczywistość trzeba przypominać, jest tylko jedna **Prawda** ta prawdziwa, bezkompromisowa, nie znająca żadnego usprawiedliwienia jej przekraczania. Jest niezależna od okoliczności, niezależna od mojego ewentualnego zysku lub nawet straty, kiedy ja stosuję. Ona jest w każdym z nas, bo przynależy do istoty człowieczeństwa, trzeba ją tylko odnaleźć, odkurzyć i codziennie stosować. I trzeba o tym przypominać właśnie tu w Akademii, bo wyższa uczelnia ma wzmacniać znaczenie wartości a dochodzenie do **Prawdy**, odkrycie prawdy o talencie muzycznym czyli sensie istnienia, jest najważniejszym celem każdego młodego człowieka wstępującego do Akademii. Trzeba przypomnieć o tym właśnie dzisiaj, na początku nowego roku akademickiego, gdy robimy nowe plany, zakładamy nowe cele i strategie rozwojowe i możemy robić nowe postanowienia.

3. Akademia

W naszej Akademii Muzycznej od 94 lat przekonujemy do systemu wartości tradycyjnych, uporządkowanych, do rozwoju ukierunkowanego na odkrywanie nowego świata, ale w oparciu o niewzruszone fundamenty.

Uczymy dialogu – bo nie można dobrze grać w zespole czy orkiestrze jeśli się nie słucha tego, co inni mają do powiedzenia. Dialog pozwala na ustalenie wspólnej koncepcji wykonawczej. W przeciwnym razie zamiast muzykowania zespołowego mamy do czynienia z chaotyczną grupą indywidualistów. Wykonawca, nawet jeśli gra sam to przecież musi zawiązać intencyjny dialog z kompozytorem, którego osobowość i idea zawarte są w utworze, musi zapytać co wynika z partytury. Kompozytor piszący utwór

też nie jest sam, bo jest w dialogu ze swoją wyobraźnią, musi ją zapytać o kształt kompozycji.

Uczymy poszukiwania prawdy - bo nie może być prawdziwym artysta, który nie pozna dogłębnej prawdy o naturze swego talentu. Wykonawca, który nie pozna całej prawdziwości swoich predyspozycji, umiejętności i wartości utworu będzie zawsze fałszował. Kompozytor, który nie odkryje wobec siebie całej prawdy i wagi talentu twórczego nie będzie autentyczny, ale będzie kopiował wzorce wykorzystywane już wcześniej.

Szanowni Państwo,

świat jest w nieustannym ruchu, zmienia się, ewolucja we współczesności następuje z wielu przyczyn bardzo szybko. Wobec tego zmieniającego się świata można wykazać dwojaką postawę:

- albo odrzucić przemiany, obrazić się i wyalienować na zasadzie „tyle lat było dobrze po co to zmieniać”,
- lub też można brać udział w przemianach a zachowując całą wagę i świadomość osiągnięć minionych lat wnieść własny wkład w rozwój współczesności.

Jako Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego w Katowicach zdecydowanie wybieramy to drugie, bo taka jest natura działania prorozwojowego, bo tak działali nasi poprzednicy, a ich sukcesy napełniają nas determinacją w zmienianiu świata. Tak więc zmieniamy strukturę zewnętrzną. Nowy budynek Akademickiego Centrum Sztuk Scenicznych jest daleko zaawansowany w budowie. Po jego ukończeniu i wyposażeniu Uczelnia będzie dysponować znakomitą i nowoczesną bazą dla wszystkich kierunków. W kwietniu przyszłego roku tu w tej sali zabrzmiały organy – instrument na wskroś nowoczesny, godny najlepszych sal koncertowych Europy. Zmieniamy plany studiów i formę realizacji niektórych zajęć, tak aby zmniejszyć obciążenie studentów ilością godzin dydaktycznych, a pozostawić większą swobodę w wyborze przedmiotów i zagospodarowaniu czasu na własną pracę. Akademia ma nie tyle nauczać, co raczej prowadzić studenta jego własną drogą, bacznie obserwując czy nie popełnia błędów, które mogłyby spowodować zniekształcenie rozwoju. Dla poszerzenia horyzontów intelektualnych wprowadzamy przedmioty zawierające różnorakie – niekoniecznie bezpośrednio muzyczne – aspekty rzeczywistości, ale przyczyniające się do wzbogacenia formatu osobowościowego.

Rozpoczynamy nowy rok z nadzieją na nowe osiągnięcia twórcze, wykonania, podróże koncertowe z nadzieją na ciągłą inspirację do odkrywania nieznanymi przestrzeni uniwersum muzycznego. Rozpoczynamy nowy rok w stabilizacji, pokoju i przewidywalności wydarzeń najbliższej przyszłości. Jak wielki to dar niech nam uzmysłowi pewna refleksja. Miesiąc temu odwiedziła naszą uczelnię Pani Rektor Uniwersytetu Muzycznego w Charkowie. Jej relacja była dramatyczna i uświadomiła nam, że pokój jest kruchy a z dobrobytu można w ciągu kilku tygodni popaść w nędzę. Wspaniałe niegdyś sale Uniwersytetu są dziś w dużym stopniu zdemolowane,

nie ma okien, brak ogrzewania i oświetlenia, a lekcje z instrumentu i koncerty odbywają się w grubym odzieniu w atmosferze permanentnego strachu i nasłuchiwania dźwięku syren alarmowych. W tym kontekście dostrzegamy w jak luksusowym świecie żyjemy, ale i też uświadamiamy sobie jak łatwo tą stabilność utracić wskutek wybuchu nienawiści. Żyjemy w pokoju, możemy nauczać i korzystać z pełni dobrodziejstw kultury, dołożmy starań aby tak było zawsze.

I wreszcie w pobliżu końca, ale przez to w sposób niezwykle wyrazisty, zwracam się do młodych, a jeszcze bardziej do tych, którzy zaczynają przygodę w Akademii. **Uczelnia jest dla was, jest na was otwarta i jest waszym domem. Nie ustawajcie w dochodzeniu do prawdy, zadawajcie pytania, bo dopóki jesteście pod opieką Akademii macie do tego prawo.** Potem już wy będziecie odpytywani przez życie.

4. Podziękowanie

Szanowni Państwo,

dzisiejsza inauguracja jest ostatnią jaką sprawuję będąc Rektorem tej dostojnej Akademii. Z woli Kolegium Elektorów dane mi było pełnić zaszczytną funkcję przez dwie kadencje. Mandat do jej pełnienia wygasa 31 sierpnia 2024 r. Dzisiaj chciałbym skierować wielkie słowa podziękowania:

- do moich najbliższych współpracowników Prorektorów: prof. Wandy Palacz i prof. Jacka Glenca,
- do Pani Kanclerz Katarzyny Pleśniak,
- do Dziekanów i Kierowników Katedr obu kadencji,
- do Pracowników szeroko pojętej administracji wszystkich działów,
- do Pracowników utrzymania wszystkich naszych obiektów.

Jestem dumny z tego, że razem tworzymy zwarty i dynamiczny zespół, stawiający wysokie standardy i prowadzący Akademię na coraz wyższe poziomy profesjonalizmu. Podziękowania kieruję do wszystkich, którzy odwiedzają naszą Uczelnię, biorą udział w artystycznych i naukowych wydarzeniach, dzieląc z nami radość obcowania z muzyką.

W nowy rok akademicki 2023/24 wступujemy z optymizmem i nadzieją. Niech będzie czasem realizacji i spełnienia planów, zamierzeń, niech będzie rokiem dalszego rozkwitu Uczelni, niech wszystkim nam przyniesie satysfakcję z uczestniczenia w życiu akademickim.

Vivat Akademia !

